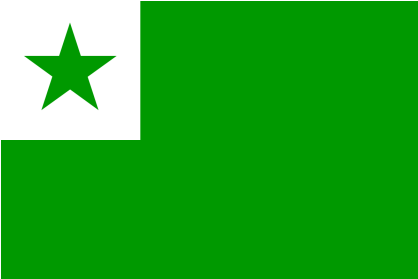

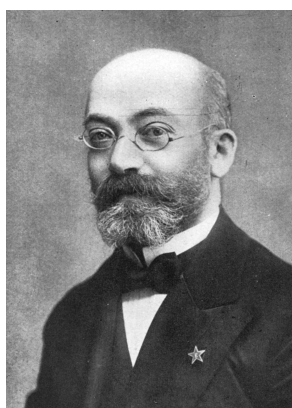
Eszperantó nyelv

Eszperantó lingvo Esperanto	
	
Kiejtés	[espeˈranto]
Alkotó	Lazar Markovics Zamenhof (Lazaro Ludoviko Zamenhof)
Első kiadás dátuma	1887
Beszélik	világszerte
Terület	nemzetközi
Beszélők száma	anyanyelvi: kb. 1000 más szint: kb. 2 millió fő
Nyelvcsalád	mesterséges nyelv nemzetközi segédnyelvek Eszperantó nyelv
Írásrendszer	latin írás
Forrásai	indoeurópai nyelvek
Gondozza	Akademio de Esperanto, <i>Eszperantó Akadémia</i> (weboldala ^[1])
Nyelvkódok	
ISO 639-1	eo
ISO 639-2	epo
ISO 639-3	epo

Az **eszperantó** nemzetektől független, mindenki számára egyenjogú nyelvhasználatot biztosító, élő, mesterséges eredetű, semleges nemzetközi nyelv. Ezt a mesterséges nyelvet beszélik a legszélesebb körben.^[2] Az elnevezés a *Doktoro Esperanto*-ból származik (Az eszperantó fordításban "aki reméli"), ezen az álnéven jelentette meg 1887-ben az első könyvét L.L. Zamenhof, amelyben az eszperantó nyelvet részletezi, a könyv címe: *Libro Unua*. Zamenhof célja az volt, hogy egy könnyen megtanulható és politikailag semleges nyelvet hozzon létre, amely "meghaladja" az állampolgárságot, és előmozdítja a békét és a nemzetközi megértést az emberek között.

Becslések az eszperantót aktív vagy folyékonyan beszélők, valamint az anyanyelvűek számát (vagyis azokat, akik mint egyik anyanyelvüket tanulták meg a szüleiktől) 10 000 - 2 000 000-ra becsülik.^[forrás?] Az eszperantót mintegy 115 országban beszélik. Használata különösen magas Európában, Kelet-Ázsiában és Dél-Amerikában.^[3] Az első eszperantó világkongresszust 1905-ben, Franciaországban rendezték meg.

Története

Zamenhof, az eszperantó alapjainak lerakója

A nyelv alapjait Lazar Markovics Zamenhof białystoki születésű, zsidó nemzetiségű, orosz anyanyelvű, varsói szemorvos rakta le. A nyelvtervezetet bemutató tankönyv első kiadására 1887-ben, Varsóban került sor, először oroszul, majd lengyelül, németül, franciául és angolul. A nyelv eredeti neve *Lingvo Internacia* („nemzetközi nyelv”) volt, de igazán az első tankönyv szerzője álnevéről (D-ro Esperanto – „Dr. Remélő”) vált ismertté. Az eszperantó első vázlata még csak sematikus tervezet volt. A nyelv később, széles körű működése során vált autonómmá.

Jellege

Az eszperantó eklektikus nyelv, szókincse főleg újlatin (spanyol, francia, olasz, román), germán (angol, német) és szláv (lengyel, orosz) nyelvből származik, elsősorban olyan szavak, amelyek más nyelvekben is megvannak (interonimák).

Szerzője nem szavakat, hanem szóelemeket (morfémákat) vett át (tehát a nyelv erős agglutináló jelleget mutat), és ezek kombinálásával biztosította a szókincs fejlődését.

A nyelvet többen próbálták megreformálni, ennek egyik legismertebb eredménye az ido nyelv. Ennek azonban jóval kevesebb követője akadt.

Jelen

A világ minden táján található emberek, akik valamilyen szinten beszélik a nyelvet. Az eszperantó földrajzilag egységes maradt, ezt a nemzetközi kongresszusoknak és az egységes oktatásnak köszönheti. Felügyeleti szerve az Eszperantó Akadémia.

1913 óta a szabadkőművesség, mint világszövetség nyelve.^[4] Tudományos nyelvként 1925 óta használják. 1979 óta a Nemzetközi Kibernetikai Szövetség hivatalos nyelve az angol és a francia mellett, 1985 óta pedig a San Marinó-i Nemzetközi Akadémia (AIS) első hivatalos nyelve. Ezen kívül számos nem eszperantista szervezet is elfogadta és alkalmazza, például a Postaunió, és a Nemzetközi Rendőrszervezet^[5] eszperantóul szerepel.

A nyelvet mind a mai napig gyakran összetévesztik a Karinthy által megalkotott eszperente nyelvi játékkal az elnevezések hasonlósága miatt.

Kultúra

Kiterjedt irodalommal rendelkezik: a világirodalom jó részét lefordították már eszperantóra, például Zamenhof maga a Bibliát^[6] (az Ószövetséget a héber eredetiből), Homérosz, Shakespeare, Goethe, Dante, Puskin, Tolsztoj, Byron, Molière, Balzac, Hans Christian Andersen, a Grimm fivérek, H. G. Wells, Charlotte Brontë, Remarque, Voltaire és sok más szerző számos művét.^[7] A fordításban jelentős szerepet vállaltak magyarok, akik közül az egyik leghíresebb Kalocsay Kálmán.

A magyar irodalomból eszperantóul olvasható többek közt Kertész Imre a *Sorstalanság*,^[8] A *Pál utcai fiúk*, a *János vitéz*, a *Toldi*, Az *ember tragédiája*, Jókai Mórtól többek közt A *kőszívű ember fiai*, Örkény *Egyperces novellái*, Fekete István *Vukja*, Sánta Ferencről a *Hűsz óra*, Karinthy Frigyes számos műve,^[9] Babits *Gólyakalifája*, Rejtő Jenő közel harminc regénye,^[10] Petőfi Sándor, József Attila^[11] és Berzsenyi számos verse és mások.^[12]

Eredeti eszperantó nyelvű művek is jelentős számban születtek.^[13] A magyarok közül világszerte ismertek Nemere István eredetileg eszperantó, majd később magyarra fordított művei,^[14] valamint Baghy Gyula és Kalocsay Kálmán művei.

Saját sajtója, rádiója, televíziója^[15] van. Elérhető ezen a nyelven a Facebook, a Mozilla Firefox böngésző,^[16] az Ubuntu Linux operációs rendszer,^[17] a LibreOffice irodai szoftvercsomag^[18] és a Google internetes keresőmotor.^[19] A Rigó utcai ELTE Idegennyelvi Továbbképző Központ is használja a honlapján a magyar és az angol mellett,^[20] fejlett kultúrnyelvnek tekinthető.

Nyelvoktatás

A nyelvet a világon a legkülönbözőbb intézményekben, ill. tanfolyami formákban oktatják. Magyarországon minden iskolatípusban hivatalosan oktatható, egyenjogú nyelv.

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete 2004 januárjában kiadott állásfoglalása szerint az eszperantó *élő nyelv*.^[21] A 2000-es évek közepétől fogva emiatt sokan választották a diploma megszerzéséhez szükséges nyelvvizsgának, így 2005-ben az angol és a német után a harmadik legnépszerűbb nyelv lett,^[22] akárcsak a 2001 és 2010 közti időszak egészét tekintve.^[23] Eszperantóból 2006 óta ötezernél is több nyelvvizsgát tesznek évente, és – szemben a négy nagyobb világnyelvvel, amelyekben főként a 14–19 éves korosztály méreti meg magát – ez a nyelv a huszonévesek körében népszerűbb, vélhetőleg a diploma miatt.^[23]

A *Institute of Cybernetic Pedagogy at Paderborn* intézet (Németország) összehasonlította a francia nyelvű középiskolás hallgatókat, hogy milyen hosszú tanulmányi idő alatt sikerül számára hasonló "standard" szinten megtanulni, eszperantó, angol, német és olasz nyelven.^[24] Az eredmények :

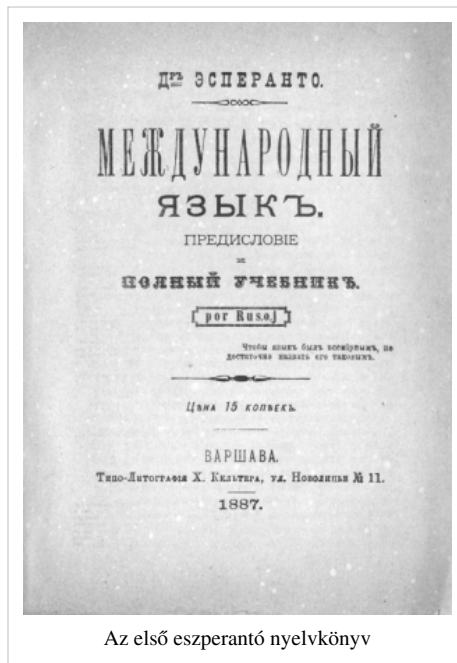
- **2000 Óra** alatt németül =**1500 óra** angol nyelv tanulására =**1000** olasz tanuló óra (vagy másik újlatin nyelvek mint például a francia) =**150 óra** alatt pedig megtanul eszperantóul.

Eszperantisták a világban

Az eszperantó beszélőinek számáról megoszlanak a vélemények: forrástól függően néhány tízezer-től több tízmillióig becsülik a beszélők számát. Néhány tucat embernek ez a nyelv a második anyanyelve (őket *denaska esperantisto*-nak, „született eszperantistának” nevezik), Magyarországon is élnek ilyenek.^[25]

Az eszperantista közösség minden évben kiad egy *Pasporta Servo* nevű kiadványt, amelyben azok az eszperantisták teszik közzé címüket az egész világból, akik szívesen vendégül látnak más eszperantistákat egy-két napra az otthonukban. A kötetben szerepelnek a feltételek, például hány napra, hány személyre, milyen körülmények között. A vendéglátók fizetséget nem várnak el, de ajándékot illik nekik vinni.

Számos nemzetközi találkozót tartanak, mint például Magyarországon a Nemzetközi Ifjúsági Hetet (IJS), valamint az Ifjúsági Eszperantó Találkozót (JER).^[26] A Nemzetközi Ifjúsági Kongresszus (IJK) világszerte több mint hatvan rendezvénye közül 2011-ig négynek adott otthont Magyarország, az Eszperantó Világkongresszusnak pedig háromszor (az 1983-as találkozó a 3. legnagyobb látogatottságú volt a közel száz közül, 4834 résztvevővel, az 1966-ost pedig az 5. legtöbben keresték fel).^[27]

Az első eszperantó nyelvkönyv

Nyelvtan

Az eszperantó betű- és hangrendszere

Az eszperantó ábécé 28 betűből áll:

A, B, C, Ĉ, D, E, F, G, Ĝ, H, Ĥ, I, J, Ĵ, K, L, M, N, O, P, R, S, Ŝ, T, U, Ŭ, V, Z

A mássalhangzók nevét mint főnevet az **-o** végződéssel képezzük: **bo, co, do** stb.

Az **ŭ** csak az **aŭ, eŭ** betűkapcsolatokban szerepelhet, önálló szótagot nem alkot.

A magyartól eltérő betűk a következők:

- **a** – rövid *á*, mint a magyar palócok kiejtésében
- **ĉ** – magyar *cs*
- **e** – a magyar *e* és *é* közötti hang (az *e*-nél zártabban, de az *é*-nél nyíltabban kell ejteni)
- **ĝ** – magyar *dzs*
- **ĥ** – mint az *Ahmed h*-ja vagy a *Bach* név *ch*-ja
- **ĵ** – magyar *zs*
- **s** – magyar *sz*
- **ŝ** – magyar *s*
- **ŭ** – félhangzós *u*, megegyezik az angol *w* ejtésével

Az eszperantó fonémikus nyelv, egy hangnak egy betű felel meg, és fordítva.

Érdeemes megfigyelni, hogy a mellékjeles betűkön nem lefelé mutató hacsek jel (ˇ) van, mint a latin írású szláv nyelvekben, hanem fölfelé mutató ún. kalap (^ – circumflex): **ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ**. Az egyetlen kivétel az **ŭ** betű, amelyen a jel lefelé mutat.

Zamenhof javaslatára a mellékjeles betűket egy néma *h* betoldásával is lehet jelölni. (Tehát **ch, gh, hh, jh, sh, uh**.) Az interneten azonban inkább a néma *x* használata terjedt el (**cx, gx, hx, jx, sx, ux**). Emellett az az érv szól, hogy **x** nincs az eszperantóban, tehát így kevésbé sérül az egy betű – egy hang elve.

Az alapnyelvtan

Az eszperantó alapnyelvtan 16 egyszerű szabályból áll, amelyet az eszperantó nyelv alapjának neveznek (*Fundamento*), s ezekhez minden újító törekvés mellett is igyekeznek ragaszkodni:

Névelők

1. A határozott névelő a *la*, mely azonos minden nemben, esetben és számban: *la domo* (a ház) A határozatlan névelőt úgy fejezzük ki, hogy nem tesszük ki a *la* határozott névelőt (nincs jelölve, zéró morféma): *domo* (ház, egy ház)

Főnevek

2. A főnévnek *-o* végződése van. Többes szám képzésekor a *-j* járul hozzá. Csak két esete van: alany- és tárgyeset; ez utóbbit az *-o* és *-oj* végződéshez toldott *-n* végződéssel kapjuk. A többi esetet előjárókkal fejezzük ki (birtokos eset: *de*; részes eset: *al*; eszközhatározói eset: *per*).
Példák:

Mi vidas domon/domojn. – Házat/házakat látok.

la domo de la patro – az apa háza

Mi helpas al la patro. – Segíték az apának.

Mi skribas per krajono. – Ceruzával írok.

Melléknévek

3. A melléknév *-a*-ra végződik. Többes szám képzésekor a *-j* járul hozzá. Csak két esete van: alany- és tárgyeset; ez utóbbit az alanyesetből kapjuk az *-n* végződés hozzátoldásával. A többi esetet előljárókkal fejezzük ki (lásd a főnévnél). A középfokot a *pli* szóval, a felsőfokot a *plej*-el képezzük. Alapfokú összehasonlítások a "mint" jelentésű szó "kiel", középfok esetén "ol". Például:

alta domo – altan domon – altaj domoj – altajn domojn

Tiu tablo estas tiel bruna kiel la alia. Ez az asztal (ugyan)olyan barna, mint a másik. La taksio estas pli rapida ol la tramo. – A taxi gyorsabb, mint a villamos.

Számnevek

4. A számnevek nem ragozhatóak.

- A tőszámnevek: *unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek; cent; mil; a miliono, miliardo, biliono, triliono* főnévi alakúak. A tízeseket és a százakat a számnevek egyszerű összetételével képezzük. A főnévi alakúakat és a hozzáadandó számokat különírjuk, a szorzószámokat egybe. Kettőtől a számnévhez tartozó dolgokat többes számban használjuk. $2345678 = \text{du milionoj tricent kvardek kvinmil sescent sepdek ok; du homoj}$ (két ember)
- A sorszámnév jelölésére a melléknévi végződést (*-a*) használjuk: *Petro venis la unua*. (Péter jött elsőnek.)
- A szorzószámnevet az *-obl-* utóképzővel képezzük: *duobla sumo* (kétszeres összeg)
- A törtszámnevet az *-on-* utóképzővel képezzük: *tri kvaronoj* (háromnegyed)
- A gyűjtőszámnevet az *-op-* utóképzővel képezzük: *triopa alianco* (hármasszövetség)
- Az osztószámnevet a *po* előljáróval képezzük: *po du pomoj* (két-két alma)
- Ezenkívül lehet használni főnévi és határozói számneveket is: *dufoje* (kétszer)

Névmások

5. Névmások (ragozásuk mint a főneveké)

- Személyes névmások: *mi, vi, li/ŝi/ĝi; ni, vi, ili*
- Visszaható névmás: *si*
- Személytelen névmás: *oni*
- Birtokos névmás: A személyes névmáshoz hozzátesszük a melléknévi *-a* végződést.

oni diras, ke... – azt mondják, hogy...

mia domo – az én házam

A többi névmásokhoz l. A tabellaszavak rendszerét.

Igék

6. Az ige nem változik személyek és számok szerint, éppen ezért az alany mindig szükséges a mondatban. Az ige alakjai: a jelen idő *-as* végződést kap, a múlt idő *-is*, a jövő idő *-os*, a feltételes mód *-us*, a felszólító mód *-u*, a főnévi igenév *-i* végződésű. A melléknévi és határozói igenevek cselekvő jelen ideje *-ant-*, múlt ideje *-int-*, jövő ideje *-ont-*; szenvedő jelen ideje *-at-*, múlt ideje *-it-*, jövő ideje *-ot-* utóképzőt kap. Minden szenvedő alakot az *esti* segédige megfelelő alakjával és a szükséges szenvedő melléknévi igenévvel képezzük. A szenvedő szerkezet előljárója a *de*. Az *ami* (szeretni) ragozása:

ami

amas, amis, amos, amus, amu

amanta, aminta, amonta

amata, amita, amota

estas amata, ...

La profesoro estas amata de liaj studentoj. – A professzort szeretik a diákjai.

Határozók

7. A határozószó végződése *-e*, fokozása: mint a melléknévnél.

La birdo kantas bele. – A madár szépen énekel.

Vonzatok

8. Minden előjáró alanyesetet vonz. Amennyiben az előjáró helyet és irányt is jelölhet, az irányt a tárgyesettel jelöljük.

Mi estas en la domo. – A házban vagyok.

Mi iras en la domon. – Megyek a házba.

Kiejtés

9. Minden szót úgy olvasunk, ahogy írunk (fonetikus hangjelölés).

Hangsúly

10. A hangsúly mindig az utolsó előtti szótagon van. A hangsúlyos nyílt szótag magánhangzója kissé megnyúlik.

Szösszetételek

11. Az összetett szavakat a szavak egyszerű kombinációjából kapjuk meg (a főszó a végén áll). A nyelvtani végzések is önálló szavaknak tekintendők. Pl.: *skribotablo* = *skrib+o+tablo*

Tagadás

12. Nincs kettős tagadás: ha a mondatban már van tagadószó, a *ne* elhagyandó.

Mi ne scias. – Nem tudom.

Mi nenion scias. – Semmit sem tudok.

Vi estas bela knabino. – Te szép lány vagy.

Vi ne estas bela knabino. – Te nem vagy szép lány.

Ne vi estas bela knabino. – Nem te vagy szép lány (hanem...).

Vi estas ne bela knabino. – Te nem szép lány vagy (hanem...).

Írány kifejezése

13. A mozgás irányának jelölésére a tárgyeset *-n* végződése használható. (lásd 8. pont).

Elöljárók

14. Minden előjárónak határozott és állandó jelentése van, de ha olyan előjárót kell használnunk, melynek konkrét értelme nem mutatja, hogy melyik a megfelelő, úgy a *je* előjárót használjuk, melynek nincs határozott jelentése. A *je* előjáró helyett tárgyesetet is lehet használni, előjáró nélkül.

• <i>al</i> – -nak, -nek; -hoz, -hez, -höz; felé • <i>anstataŭ</i> – helyett • <i>antaŭ</i> – előtt • <i>apud</i> – mellett • <i>ĉe</i> – -nál, -nél • <i>ĉirkaŭ</i> – körül • <i>da</i> – részelő birtokos: <i>litro da lakto</i> – egy liter tej • <i>de</i> – birtokviszony; szenvedő szerkezet; -tól, -től (hely és idő is) • <i>dum</i> – alatt (idő) • <i>ekster</i> – kívül • <i>el</i> – -ból, -ből • <i>en</i> – -ban, -ben • <i>ĝis</i> – -ig • <i>inter</i> – között • <i>kontraŭ</i> – ellen, szemben	• <i>krom</i> – kívül (átvitt értelemben, például „rajta kívül”) • <i>kun</i> – -val, -vel (társ) • <i>laŭ</i> – szerint, mentén • <i>malgraŭ</i> – ellenére, dacára • <i>per</i> – -val, -vel (eszköz) • <i>por</i> – -ért, végett • <i>post</i> – után • <i>preter</i> – mellette el • <i>pri</i> – -ról, -ről • <i>pro</i> – miatt • <i>sen</i> – nélkül • <i>sub</i> – alatt {hely} • <i>super</i> – felett • <i>sur</i> – -on, -en, -ön, -n • <i>tra</i> – át • <i>trans</i> – túl

Szókinsz, szóképzés

15. Az úgynevezett idegen szavak, azaz azok a szavak, amelyeket a legtöbb nyelv közös forrásból vett át, a nemzetközi nyelvben változatlanul használhatók, csak ennek a nyelvnek a helyesírását kapják. A több egygyökű szó helyett helyesebb a fundamentális szót használni, és a többbit az utóbbiakból képezni a nemzetközi nyelv szabályai szerint, például: *hospitalo* – *malsanulejo* (kórház)

Egyszerűsítés

16. A főnév és a névelő utolsó hangzója elhagyható, és hiányjellel helyettesíthető. Ilyenkor a névelő *l* hangját az előtte álló szóhoz olvassuk, például: *granda dom'*, de: *grandan domon*; *Tragedio de l'Homo*

Alapszótár

Az alapszótár nem kész szavakból, hanem szóelemekből áll. Ezek: szótövek, elő- és utóképzők, szó- és kategóriaképző végződések.

A tabellaszavak rendszere

Az ún. tabellaszavak a névmások kifejezésére szolgálnak:

Határozatlan: — Kérdő/vonatkozó: k- Mutató: t- Általános: ĉ- Tagadó: nen-	- i -	-o főnév, általános -u főnév, személyes / rámutatás -a melléknévi -es birtok -e hely -al ok -el mód -om szám, mennyiség -am idő
---	-------	--

Példák: *kio?* – mi?, *kiom?* – mennyi?, *ial* – valamiért, *neniam* – soha, *ĉie* – mindenütt.

A személyes, a birtokos, a kölcsönös és az általános (személytelen) névmások kifejezését l. az alapnyelvtan 5. pontja alatt. A visszaható névmás helyett sokszor elegendő a személyes névmás, például *Mi lavas min* (mosakszom),

hangsúlyozva a *mem* szócskát lehet kitenni (saját maga).

Ha nem kiegészítendő, hanem eldöntendő kérdést teszünk fel, a *ĉu* kérdőszó használatos: *Ĉu vi parolas Esperante?* – „Beszél ön eszperantóul?”

A képzők rendszere

Bemutató: egy szóból ötvenet

Zamenhof az alábbi listával mutatta be az eszperantó nyelv képzési lehetőségeit:

1 – sana – egészséges 2 – sano – egészség 3 – sane – egészségesen 4 – sani – egészségesnek lenni 5 – sanu – légy egészséges 6 – saniga – gyógyító 7 – saneta – kissé egészséges 8 – sanega – makkegészséges 9 – sanigi – gyógyítani 10 – sanigo – gyógyítás 11 – sanigi – gyógyulni 12 – saneco – egészség 13 – sanulo – egészséges ember 14 – sanulino – egészséges nő 15 – sanigebla – gyógyítható 16 – resanigi – meggyógyítani 17 – resanigi – meggyógyulni 18 – sanilo – gyógyszer, gyógyeszköz 19 – sanisto – gyógyász 20 – sanigante – gyógyítva 21 – saniginte – miután meggyógyította 22 – sanigonte – ha majd meggyógyítja 23 – sanigata – gyógyítás alatt álló 24 – sanigita – meggyógyított (például ember) 25 – sanigota – akit majd meggyógyítanak	26 – saniganta – gyógyító (aki most gyógyít) 27 – saniginta – aki korábban gyógyított 28 – sanigonta – aki majd gyógyítani fog 29 – nesana – nem egészséges 30 – malsana – beteg 31 – malsano – betegség 32 – malsane – betegen 33 – malsani – betegnek lenni 34 – malsaniga – ártalmas, betegséget okozó 35 – malsaneta – kissé beteg, gyengélkedő 36 – malsanega – súlyos beteg 37 – malsanigi – beteggé tenni, megbetegíteni 38 – malsanigi – megbetegedni 39 – malsaneco – betegség 40 – malsanulo – beteg ember 41 – malsanulino – beteg nő 42 – nesanigebla – gyógyíthatatlan 43 – remalsanigi – újra megbetegedni 44 – malsanema – beteges, betegsége hajlamos 45 – malsanemulo – beteges ember 46 – malsanemulino – beteges nő 47 – malsanulejo – kórház 48 – malsanuleja – kórházi 49 – malsanularo – betegek összessége 50 – malsanulido – beteg utódja
---	--

A sort természetesen lehet folytatni, és más szavakra is alkalmazható (például *nagy*, *nagyság*, *nagyobbítani*, *nagyobbodni* stb.).

Mindezekből látható, hogy a képzési szabály ismeretében az eszperantóban elegendő egy kisebb szókincset elsajátítani, mivel számos rokon fogalmat ugyanabból a tőből lehet képezni.

Képzők listája

Főnévképzők	Egyéb képzők	
Főnévi előképzők bo- – sógorsági viszonyt (házasság által létrejött rokoni kapcsolatot) fejez ki: <i>bopatro</i> – <i>bopatrino</i> (após – anyós); önállón: <i>boa</i> (sógor(ság)i (kapcsolat)) ge- – különböző neműek társító képzője: <i>patro</i> + <i>patrino</i> = <i>gepatroj</i> (szülők) pra- – ősz-, déd-, ük-: <i>prahomo</i> (ősemlék); önállón: <i>praa</i> (ősi) eks- – volt, lemondott, ex-: <i>eksministro</i> (ex-miniszter), <i>eksmoda</i> (divatjamúlt); önállón: <i>eks!</i> (le vele!), <i>eksa</i> (volt) Főnévi utóképzők	Melléknévi előképzők mal- – ellentétképző: <i>bona</i> – <i>malbona</i> (jó – rossz); önállón: <i>mala</i> (ellentétes); Főnévvel és igével is állhat: <i>amiko</i> – <i>malamiko</i> (barát – ellenség); <i>fermi</i> – <i>malfermi</i> (bezár – kinyit) Melléknévi utóképzők -ebl- – lehetőség kifejezésére: <i>vidi</i> – <i>videbla</i> (látni – látható); önállón: <i>ebla</i> (lehetséges), <i>eble</i> (talán) -em- – a gyökben kifejezett fogalom iránti hajlamot fejezi ki: <i>timi</i> – <i>timema</i> (félni – félnék) -end- – -andó, -endő: <i>legi</i> – <i>legenda</i> (olvasni – olvasandó) -esk- – -os, -es, -szerű: <i>hungara</i> – <i>hungareska</i> (magyar – magyaros) -ind- – valamire méltó: <i>legi</i> – <i>leginda</i> (olvasni – olvasásra méltó) -aj- – konkrét dolgot, anyagot jelentő szót képez: <i>lakto</i> – <i>laktaĵo</i> (tej – tejtermék) -an- – tag, lakos: <i>urbo</i> – <i>urbano</i> (város – városi ember), <i>klubo</i> – <i>klubano</i> (klub – klubtag); önállón: <i>ano</i> = <i>membro</i> (tag) -ar- – csoportképző (latin <i>-arium</i>): <i>vorto</i> – <i>vortaro</i> (szó – szótár); önállón: <i>aro</i> (csoport) -ec- – elvont fogalmat képez: <i>beleco</i> (szépség) -ej- – helyiségeképző: <i>vendi</i> – <i>vendejo</i> (vásárolni – bolt); önállón: <i>ejo</i> (helyiség) -er- – az egész részének kifejezése: <i>pano</i> – <i>panero</i> (kenyér – morzsa); önállón: <i>ero</i> (parány, részecske) -estr- – vezető, parancsnok, főnök: <i>urbo</i> – <i>urbestro</i> (város – polgármester); önállón: <i>estro</i> (vezető), <i>estri</i> (vezetni) -id- – utód, leszármazott, szülött, ivadék: <i>kokido</i> (csirke); önállón: <i>ido</i> (utód) -il- – eszköz, számszám-képző: <i>flugi</i> – <i>flugilo</i> (repülni – szárny); önállón: <i>ilo</i> = <i>instrumento</i> (számszám, eszköz) -in- – nőnemű pár, nőtény: <i>patro</i> – <i>patrino</i> (apa – anya); önállón: <i>ino</i> (nőtény), <i>ina</i> (nőnemű) -ing- – tok, hüvely (olyan tartót jelent, mely nem fed teljesen a tárgyat): <i>kandelo</i> – <i>kandelingo</i> (gyertya – gyertyatartó) -ism- – tan, mozgalom, rendszer megjelölése: <i>vegetarismo</i> (vegetarianizmus) -ist- – foglalkozást jelöl, továbbá valamilyen „-izmus” követőjét: <i>maro</i> – <i>maristo</i> (tenger – tengerész), <i>esperantisto</i> (eszperantista) -uj- – tok, tartó-képző: <i>saló</i> – <i>salujo</i> (só – sótartó); önállón: <i>ujo</i> (tartó, tok) -ul- – személy, amelyre a gyökfogalom jellemző: <i>avara</i> – <i>avarulo</i> (fösvény – a fösvény); önállón: <i>ulo</i> (egyén, alak)	Igei előképzők dis- – szét-: <i>doni</i> – <i>disdoni</i> (adni – szétosztani) ek- – a cselekvés megkezdését jelzi: <i>iri</i> – <i>ekiri</i> (menni – elindulni); önállón: <i>ek!</i> (rajta!) mis- – rosszul-, félre-: <i>kompreni</i> – <i>miskompreni</i> (érteni – félreérteni); önállón: <i>misa</i> (téves, helytelen) re- – újra, vissza: <i>doni</i> – <i>redoni</i> (adni – visszatenni) Igei utóképzők -ad- – gyakorító képző, tartós cselekményt fejez ki: <i>sidi</i> – <i>sidadi</i> (ülni – üldögélni); főnévi végződéssel a cselekvés folyamatát jelenti: <i>kuri</i> – <i>kurado</i> (futni – futás) -ig- – valamit valamilyenné tenni: <i>blanka</i> – <i>blankigi</i> (fehér – fehéríteni) -iĝ- – valamilyenné válni: <i>blanka</i> – <i>blankiĝi</i> (fehér – fehéredni) -iv- – valamire képes: <i>krei</i> – <i>kreiva</i> (terment, csinál – kreatív (teremtésre képes))
Több szófajnál használatos utóképzők -et- – kicsinyítő képző: <i>rivero</i> – <i>rivereto</i> (folyó – patak) -eg- – nagyító képző: <i>rivero</i> – <i>riverego</i> (folyó – folyam) -aĉ- – silányító képző: <i>ridi</i> – <i>ridaĉi</i> (nevetni – röhögni), <i>ĉevalo</i> – <i>ĉevalaĉo</i> (ló – gebe) -um- – határozatlan jelentésű utóképző: <i>kolo</i> – <i>kolumo</i> (nyak – gallér), <i>brako</i> – <i>brakumi</i> (kar – ölelni)		

Példaszöveg

Ĉiuj homoj estas denaske liberaj kaj egalaj laŭ digno kaj rajtoj. Ili posedas racion kaj konsciencon, kaj devus konduti unu al alia en spirito de frateco.

Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van. Az emberek, ésszel és lelkiismerettel bírván, egymással szemben testvéri szellemben kell hogy viseltessenek. (Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 1. cikke; az eszperantó szövegben 'kell' helyett a 'kellene' alak szerepel)

Kritikák

Az eszperantó létrehozásának célja volt, hogy egy mindenki által használható nemzetközi segédnyelvként működhessen. A nemzetközi segédnyelvek használatának ötlete vitatott, ezen túlmenően azonban azt is sokan megkérdőjelezték, hogy az eszperantó alkalmas volna ilyen szerep betöltésére:

- A szókincs és a nyelvtan a nagy európai nyelvekre épül, ami a nem európai beszélők számára hátrányt jelenthet.^[28]
- Ezzel együtt az is elmondható, hogy az eszperantó ábécéje és nyelvtana Zamenhof anyanyelvére, az oroszra épül, ami még az európai beszélők többségének is problémát okoz.^{[29][30]} Az eszperantó még így is a legkönnyebben tanulható európai nyelv, de messze nem olyan könnyű, mint amennyire lehetne.^{[31][32]}
- Az eszperantó szókincse túl nagy. Számos felesleges szótövet csak azért használnak, hogy a nyelv „nemzetközibb” legyen, miközben ezeket a fogalmakat a meglévő szavakból történő szóképzéssel is ki lehetne fejezni.^{[28][33][34]}
- A nemek nyelvi kifejezése aszimmetrikus: alapesetben minden címzés és foglalkozás hímnemű, és a nőnemű vezetőket és szakembereket külön kell jelölni. Például az *anya* szót az *apá*ból kell képezni (*patro*: apa; *patrino*: anya). Ezek a tulajdonságok egyértelműen szexistává teszik.^[35]

Jegyzetek

- [1] <http://www.akademio-de-esperanto.org>
- [2] Zasky, Jason (2009-07-20), " Discouraging Words (http://failuremag.com/index.php/feature/article/discouraging_words/)", *Failure Magazine*
- [3] Az eszperantó elterjedtsége: worldwide (<http://www.pasportaservo.org/monda-mapo>).
- [4] Magyar katolikus lexikon Eszperantó c. szócikke (<http://lexikon.katolikus.hu/E/eszperant%C3%91.html>)
- [5] International Police Association (<http://www.ipa-iac.org/>), jelszava: *Servo per amikeco*, kb. „barátságos szolgálat”.
- [6] A Biblia eszperantóul Zamenhof fordításában (http://home.att.net/~el_xadaj/kbiblio.htm)
- [7] Néhány ezek közül a weben is elérhető, pl. a Project Gutenberg (<http://www.gutenberg.org/browse/languages/eo>) honlapján.
- [8] A *Sorstalanság* eszperantó fordításának ismertetője (eszperantóul) (<http://esperanto.org/Ondo/TI-hung1.htm>)
- [9] Karinthy Frigyes művei eszperantóul (http://donh.best.vwh.net/Esperanto/Literaturo/literaturo.tradukita.ik.html#frigyes_karinthy)
- [10] Rejtő Jenő regényei eszperantóul (<http://web.archive.org/web/20101111005951/http://verkoj.fw.hu/>)
- [11] L. ISBN 963-571-169-7
- [12] Magyar irodalmi művek fordításai (<http://www.translations.bookfoundation.hu/>): az eszperantó nyelvet kiválasztva lehet keresni.
- [13] Online irodalom eszperantóul (<http://www.eszperanto.hu/konyvtarak.htm>)
- [14] <http://nemere.hu/oneletrajz1.htm>
- [15] *Internacia.tv*, eszperantó nyelvű internetes tévé (<http://www.internacia.tv/>)
- [16] A Firefox letöltése többek közt eszperantóul (<http://www.mozilla.com/en-US/firefox/all.html>)
- [17] <http://www.esperanto-usa.org/en/node/275>
- [18] <http://eo.libreoffice.org/>
- [19] <http://www.google.com/webhp?hl=eo>
- [20] Az ELTE Idegennyelvi Továbbképző Központ honlapja eszperantóul (<http://www.itk.hu/index.php?id=321&lang=ept>)
- [21] Az MTA Nyelvtudományi Intézetének állásfoglalása az eszperantó *élő nyelv* mivoltáról (<http://www.eszperanto.hu/viva-5.htm>)
- [22] A könnyű eszperantó dobogós lett (http://web.archive.org/web/20080627023826/http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=91887&archiv=1&next=0) (Magyar Hírlap, 2005. március 14.) web.archive.org
- [23] Az angol mellett az eszperantó nyelvvizsga is népszerű (<http://www.nyest.hu/hirek/az-angol-mellett-az-eszperanto-nyelvvizsga-is-nepszeru>) (Nyest.hu/Edupress, 2011. április 26.), A Nyelvvizsgázatási Akkreditációs Központ 2011-es statisztikái (http://www.nyak.hu/doc/statisztika.asp?strId=_491)

- [24] Flochon, Bruno, 2000, « L'espéranto », in Gauthier, Guy (ed.) *Langues: une guerre à mort, Panoramiques*. 4e trim. 48: 89-95. Cited in François Grin, *L'enseignement des langues étrangères comme politique publique* (<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/054000678/index.shtml>) (French)
- [25] Egy család, ahol eszperantóul társalognak (<http://www.nyest.hu/hirek/mosonmagyarovartol-japanig-avagy-mire-jo-egy-mesterseges-nyelv>) (Nyest.hu, 2010. január 5.)
- [26] L. a Magyar Ifjúsági Eszperantó Szövetség (<http://ijs.hu/>) honlapja magyarul és eszperantóul.
- [27] az angol Wikipédia szócikke, a táblázatot az utolsó oszlop szerint rendezve tűnik ki a sorrend
- [28] *Is Esperanto's vocabulary bloated?* (<http://www.rickharrison.com/language/bloated.html>). Rickharrison.com. (Hozzáférés: 2010. december 5.)
- [29] "Why Ido?" The International Language of Ido. 18 Mach 2008. 4 February 2009 Idolinguo.org (<http://www.idolinguo.org.uk/whyido.htm>).
- [30] Dilettantó (<http://osbutasagok.nolblog.hu/archives/2010/05/30/dilettanto>)
- [31] Claude Piron, *Linguistic Communication: A Comparative Field Study* (<http://claudepiron.free.fr/articlesenanglais/communication.htm>), studies about problems in learning languages
- [32] C.E. King, A.S. Bryntsev, F.D. Sohn, Report on the implications of additional languages in the United Nations system, Geneva: UN, Joint Inspection Unit, 1977, document A/32/237
- [33] *La Bona Lingvo*, Claude Piron. Vienna: Pro Esperanto, 1989. *La lingvo volas eleganti, ne elefanti*. "The language wants to be elegant, not elephantine."
- [34] "Ĉi-tiu Esperanto estus turka..." (http://www.bonalingvo.it/index.php/Ĉi-tiu_Esperanto_estus_turka...), Renato Corsetti. 2007.
- [35] *Critiche all'esperanto ed alle altre lingue internazionali* (<http://parracomumangi.altervista.org/domande.htm>). Parracomumangi.altervista.org. (Hozzáférés: 2010. december 5.)

További információk

Általános információk

- www.eszperanto.hu (<http://www.eszperanto.hu/>) – központi magyar oldalak az eszperantó nyelvről
- Játékos ízelítő az eszperantó nyelvből (<http://www.eszperanto.hu/izelito.htm>)
- Ingyenes nemzetközi vendéglátó szolgálat (Pasporta Servo) (<http://www.eszperanto.hu/pasporta-servo.htm>)
- Eszperantó – szemben az angollal (<http://www.manco.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=14251>) (áttekintés a magyarországi eszperantókultúráról, Manco, 2007. január 25.)
- [eszperanto.lap.hu](http://www.eszperanto.lap.hu) (<http://www.eszperanto.lap.hu>) – Eszperantó vonatkozások linkgyűjteménye (Startlap)
- Doktoro Esperanto (<http://www.mno.hu/index.mno?cikk=71844&rvt=50>) (cikk a nyelvről a Magyar Nemzetben, 2002. április 20.)
- esperanto.net (<http://esperanto.net/>), általános tájékoztató az eszperantóról 62 nyelven
- A szegedi Somogyi Könyvtár eszperantó kiállítása (<http://www.sk-szeged.hu/szolgalatas/esperanto/>)
- Az eszperantó nyelvtan (<http://mek.oszk.hu/00000/00056/html/204.htm>) (ábécé, hangsúly, végződés, névmások, tabellaszavak, számok, elöljárók, szófaj nélküli szavak, elő- és utóképzők)
- Az eszperantó Wikipédia ismertetője magyar nyelven: további tippek, források, hivatkozások
- Mesterséges nyelvek gyűjteménye és Eszperantomúzeum (<http://www.onb.ac.at/ev/collections/esperanto/index.htm>)

Magyar szervezetek

- Eszperantó Alapítvány (<http://www.eszperanto.hu/>) – Budapesti Eszperantó Ház
- Kulturális Eszperantó Szövetség (<http://w3.hdsnet.hu/eszperanto/kulturalis-eszperanto-szovetseg/>)
- Magyarországi Eszperantó Szövetség (<http://www.eszperanto.t-online.hu>)
- Magyar Ifjúsági Eszperantó Szövetség (<http://www.eszperanto-ifjusag.hu>)

Nyelvtanulás

- Interaktív internetes eszperantó tanfolyam. (<http://www.eszperanto.hu/tanfolyam/>) – Komplex tananyag, hanganyagokkal, házi feladatokkal, javítótanárokkal és ingyenes személyes konzultációkkal
- Eszperantó-tanfolyam videókkal és ingyenes oktatóprogram (<https://sites.google.com/site/eszperantovizsga/>)
- Letölthető nyelgyakorló program (<http://www.eszperanto.hu/tanfolyam/lernulo-esp2.zip>) – a „Sikeresen az eszperantó nyelvvizsgáig” című tankönyvhöz
- Kurso de Esperanto (<http://www.kurso.com.br/index.php?hu>) – Ingyenesen letölthető multimédiás program, tanfolyami oktatókkal
- lernu! (<http://lernu.net>) – Regisztráció után ingyenes eszperantó tanfolyam, fórum, szótár, stb. (bővebb információkért ld. a lernu! cikket)

Szótárak

- Internetes eszperantó–magyar-eszperantó szótár (<http://www.eszperanto-szotar.hu/>) – eszperantó szótár és 500 karakteres fordítóprogram
- Letölthető számítógépes eszperantó szótár (La Vortaro) (<http://www.eszperanto.hu/letoltheto-szotar.htm>) – ingyenes
- Letölthető számítógépes eszperantó-magyar kéziszótár (Horváth József, Győr) (<http://www.vortaro.hu/kszotar2.htm>) – ingyenes
- Többnyelvű online szótár (<http://www.uni-leipzig.de/esperanto/voko/revo>) (REVO)

Tankönyvek

- www.eszperanto-konyvesbolt.hu/ (<http://www.eszperanto-konyvesbolt.hu>) – Eszperantó könyvküldő szolgálat – Kulturális Eszperantó Szövetség
- Szilvási László: Sikeresen az eszperantó nyelvvizsgáig (<http://www.eszperanto.hu/konyvrendeles/sikeresen-info.htm>) - eszperantó nyelvkönyv
- Peranto kiadó (<http://www.eszperantokonyv.hu/>) – könyvek, CD-k
- 30 nap alatt eszperantóul (1979) (nyelvkönyv)
- Ódor György: Eszperantó nyelvkönyv (<http://esperanto.gportal.hu/>) – nyelvkönyv, háttértámogatás a nyelvkönyvhöz

Videók

- Jó dolog az eszperantó! (<http://www.youtube.com/watch?v=umudO2GDTKY>) – általános tájékoztató az eszperantóról
- Eszperantó Központ, Budapest (http://www.youtube.com/watch?v=ab_4ojVTgv8) – tájékoztató az eszperantóról
- A MESZ reklámfilmje (<http://www.youtube.com/watch?v=E5bcs2WXZMw>)

Eszperantóul

- Libera Folio (<http://www.liberafolio.org>) – nemzetközi eszperantó hírmagazin, központi hírportál
- Esperanto-Centro Eventoj (<http://www.eventoj.hu/>) – Eszperantó nyelvű szolgáltatások: elektronikus műszaki könyvtár, hírszolgáltatás, rendezvénynaptár, képeslap-múzeum, Eventoj-archívum, stb.
- www.hungario.hu (<http://www.hungario.hu>) – Eszperantó nyelvű információk Magyarországról
- S.C.E. - soc.culture.esperanto (<http://groups.google.com/group/soc.culture.esperanto?hl=hu>) – nemzetközi eszperantó levelezőlista

Kapcsolódó szócikkek

- Eszperantó ábécé
 - Eszperantó Wikipédia
 - Eszperantó táncdalfesztivál
 - Magyarországi Eszperantó Szövetség
 - Esperantujo
-

Szócikkek forrása és közreműködői

Eszperantó nyelv *Forrás:* <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?oldid=11877555> *Közreműködők:* Adam78, Alensha, ArnoLagrange, Bináris, Buli, DJS, December, Egrian, Einstein2, El Mexicano, FiorixF1, Gaja, Grin, Gubbubu, HeliodoR, Hkoala, Ho.ro, Istvánka, Ithildraug, Kgyt, Kletta, Makarie, Misibacsi, Nadapapa, Nyar94, Penzes.tamas, Perfectmiss, Pkunk, Raziklingo, Redaktanto, RémiH, Salander, Selator, Syp, Szajci, Szalakóta, Szilvasi, Szípuclu, Szomjasrágó, Szultan, Varga.tib, Váradi Zsolt, W9871, Xbspiro, 88 névtelen szerkesztés

Képek forrásai, licencei és közreműködői

Fájl:Flag of Esperanto.svg *Forrás:* http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Flag_of_Esperanto.svg *Licenc:* Public Domain *Közreműködők:* Gabriel Ehrnst GRUNDIN

Fájl:1908-kl-t-zamenhof.jpg *Forrás:* <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:1908-kl-t-zamenhof.jpg> *Licenc:* Public Domain *Közreműködők:* Henryk Borawski, Petrus Adamus, Slomox, VadimVMog, Ziko

Fájl:Unua Libro.jpg *Forrás:* http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Unua_Libro.jpg *Licenc:* Public Domain *Közreműködők:* Ludoviko Lazaro ZAMENHOF

Licenc

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported
[//creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)